

TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI	2
2. ĮŽANGA	4
3. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI VYKDANT FUNKCIJAS, SUSIJUSIAS SU PRIEMONIŲ, SKIRTŲ PADĖTI VERSLUI, PATIRIANČIAM SUNKUMŲ DĖL KORONAVIRUSO (COVID-19), ĮGYVENDINIMU IR ĮGYVENDINIMO KONTROLE.....	5
4. MOTYVUOTOS IŠVADOS	23
5. PASIŪLYMAI.....	25

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Tikslai:

Nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas korupcijai pasireikšti analizuojamose veiklos srityse¹ bei pateikti pasiūlymus, kurie galėtų padėti mažinti ir valdyti nustatytą korupcijos riziką, esant būtinumui pateikti pasiūlymus, kurie padėtų geriau valdyti nustatytus korupcijos rizikos veiksnius ir (ar) korupcijos riziką.

Uždaviniai:

1. Nustatyti, ar teisės aktai pakankamai aiškiai ir detalai reglamentuoja veiklą analizuojamose veiklos srityse².
2. Nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su korupcijos rizika.
3. Išanalizuoti praktinį procedūrų vykdymą ir nustatyti galimus korupcijos rizikos veiksnius.
4. Pasiūlyti korupcijos riziką ir jos veiksnius mažinančias priemones.

Objektas:

Valstybės institucijų, dalyvaujančių priemonių, skirtų padėti verslui, patiriančiam sunkumų dėl COVID-19, (toliau – verslo paramos priemonės) įgyvendinimo ir įgyvendinimo kontrolės srityje veikla.

Subjektas:

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – EIM), Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos (toliau – VMI), Lietuvos muitinė, UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (toliau – „Invega“), Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – „Sodra“).

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Interviu metodas (vertinamų institucijų darbuotojams pateikti klausimai).
3. Viešai skelbiamos informacijos stebėjimas ir analizavimas (vertinamų valstybės institucijų ir kitose interneto svetainėse viešai skelbiama informacija, informacija žiniasklaidoje ir pan.).
4. Valstybės registruose, kadastruose ir informacinėse sistemose sukauptos informacijos analizė.

Atliekant korupcijos rizikos analizę išnagrinėta ir (ar) įvertinta:

1. Išvados dėl korupcijos rizikos analizės 1 priede nurodyti teisės aktai, dokumentai ir informacija.
2. Vertinamų valstybės institucijų interneto svetainėse ir kitose interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su analizuojamomis veiklos sritimis.

¹ Priemonių, skirtų padėti verslui, patiriančiam sunkumų dėl COVID-19, (toliau – verslo paramos priemonės) įgyvendinimo ir įgyvendinimo kontrolės srityje.

² Priemonių, skirtų padėti verslui, patiriančiam sunkumų dėl COVID-19, (toliau – verslo paramos priemonės) įgyvendinimo ir įgyvendinimo kontrolės srityje.

3. Per susitikimus ir (ar) elektroniniu paštu gauta informacija apie darbo praktiką analizuojamose veiklos srityse.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. Sociologinių tyrimų duomenis („Lietuvos korupcijos žemėlapis 2019“ ir kt.).
2. Galimybę vienam darbuotojui priimti sprendimus analizuojamose veiklos srityse.
3. Darbuotojų ir padalinių atstumą nuo centrinio padalinio.
4. Darbuotojų savarankiškumą priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskreciją.
5. Darbuotojų ir padalinių priežiūros ir kontrolės lygį.
6. Reikalavimus laikytis įprastos darbo tvarkos.
7. Analizuojamose procedūrose dalyvaujančių įstaigų darbuotojų rotacijos lygį.
8. Atliekamos veiklos ir sudaromų sandorių dokumentavimo reikalavimus.
9. Teisės aktų priėmimo ir vertinimo sistemą.
10. Analizuojamos veiklos, dokumentų viešumą ir prieinamumą visuomenei.

Jeigu vertinamos valstybės institucijos ar kitos institucijos prašomų pateikti dokumentų ar duomenų nepateikė, buvo laikoma, kad jų nėra.

2. IŽANGA

Lietuvos Respublikoje, kaip ir daugelyje kitų valstybių, siekiant suvaldyti koronavirusinės infekcijos COVID-19 (toliau – COVID-19) plitimą ir sumažinti galimą neigiamą poveikį, buvo priimti ribojimai, tarp kurių ir daug ūkinės veiklos ribojimų.

Valstybės institucijų iniciatyva priimti ūkinės veiklos ribojimai ir visuotinė neapibrėžtumo atmosfera išderino sėkmingai veikusius mechanizmus, kurie visuomenei sudarė sąlygas gauti norimas paslaugas ir prekes, o paslaugas ir prekes teikiantiems subjektams iš to gauti pajamas, kurios būtinos jų pačių kasdieninių poreikių tenkinimui ir jų valdomo verslo egzistavimui. Daugelyje verslo sektorių veikiančių ūkio subjektų veikla buvo sustabdyta visiškai arba iš dalies ribojama³, sutriko įprastos tiekimo grandinės, ženkliai sumažėjo užsakymų apimtys, dėl to verslas susidūrė su reikšmingais finansiniais sunkumais.

Siekiant padėti gyventojams ir verslui sušvelninti COVID-19 krizės sukeltas neigiamas pasekmes, buvo padaryti su COVID-19 krizės valdymu susijusių įstatymų pakeitimai⁴, Lietuvos Respublikos Vyriausybės lygiu sukurtas COVID-19 krizės padariniams valdyti mechanizmas, priimtas Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) platinimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planas⁵, kuriame buvo numatyta daug priemonių ekonomikos skatinimui ir COVID-19 sukeltų neigiamų pasekmių mažinimui.

Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) platinimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonėms įgyvendinti numatyta skirti apie 10 proc. nuo šalies bendro vidaus produkto (BVP), t. y. apie 5 mlrd. eurų. Lietuvos Respublikos mastu – tai reikšminga suma, todėl ypač svarbu panaudoti minėtas lėšas efektyviai ir skaidriai.

Siekiant užtikrinti didesnę skaidrumą, priimant sprendimus, susijusius su Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) platinimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano įgyvendinimu, STT parengė skaidrumo rekomendacijas⁶. Taip pat, siekdami įvertinti, ar yra pakankamai teisinių ir organizacinių priemonių, kad būtų galima maksimaliai sumažinti neskaidrių sprendimų priėmimo riziką, STT buvo priimtas sprendimas atlikti korupcijos rizikos analizę dalies Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) platinimo sukeltų pasekmių mažinimo plano priemonių⁷ įgyvendinimo ir įgyvendinimo kontrolės srityse.

³ Ekspertų apskaičiavimais iki 47 proc. Lietuvos įmonių veikla buvo sustabdyta arba apribota dėl karantino.

⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos darbo kodekso, Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo pakeitimai ir eilės kitų įstatymų pakeitimai, priimtas Lietuvos Respublikos naujojo koronaviruso (COVID-19) sukeltų pasekmių poveikio Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo taikymui įstatymas.

⁵ Kuriam pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 16 d. pasitarime (pasitarimo protokolas Nr. 14) ir kuris pildytas naujomis priemonėmis, atsižvelgiant į vėlesnius protokolinius sprendimus.

⁶ Prieiga internete: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/stt-rekomendacijos-ekonominiu-ir-finansiniu-priemoniu-plano-del-covid-19-igyvendinimui:2912>.

⁷ Priemonių, kuriomis siekiama padėti verslui išsaugoti likvidumą.

3. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI VYKDANT FUNKCIJAS, SUSIJUSIAS SU PRIEMONIŲ, SKIRTŲ PADĖTI VERSLUI, PATIRIANČIAM SUNKUMŲ DĖL KORONAVIRUSO (COVID-19), ĮGYVENDINIMU IR ĮGYVENDINIMO KONTROLE

Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius veiklą vertinamose srityse, bei institucijų darbo praktiką, manytina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir institucijos sureagavo į viruso plitimo mastą, viruso keliamas grėsmes žmonių sveikatai ir ekonomikai: 2020 m. vasario 26 d. visoje šalyje paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija dėl viruso plitimo grėsmės⁸; nuo 2020 m. kovo 16 d. Lietuvos Respublikos teritorijoje buvo paskelbtas karantinas; patvirtintas karantino režimas ir trečias (visiškos parengties) civilinės saugos sistemos parengties lygis⁹; tą pačią dieną Vyriausybėje buvo pritarta 5 mlrd. eurų vertės Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (Covid-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planui¹⁰ bei sudaryta Darbo grupė valstybės lygio ekstremaliosios situacijos priemonių taikymo verslui klausimams koordinuoti¹¹.

Korupcijos rizikos analizės metu atkreipėme dėmesį į šiuos rizikos veiksnius, kurie gali daryti neigiamą įtaką procesų, kuriais siekiama užtikrinti skaidrų Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų panaudojimą, efektyvumui, taip pat kurie gali būti aktualūs ateityje, jeigu iškiltų analogiškų ribojimų nustatymo ir analogiškų priemonių taikymo poreikis:

1. Nacionalinio lygmens sprendiniai, nustatantys ūkinės veiklos ribojimus paskelbus karantiną dėl COVID-19, nebuvo tiek išsamūs ir aiškūs, kad panaikinti subjektyvaus institucinio lygmens interpretavimo riziką.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimo Nr. 207¹² turinys nebuvo tiek išsamus, kad aiškiai atskleisti kokias konkrečiai veiklas siekiama uždrausti priimamu nutarimu¹³, todėl išliko subjektyvaus institucinio lygmens interpretavimo rizika, o praktikoje tiek nutarimo sprendinius įgyvendinančios valstybės ir savivaldybės institucijos, tiek ūkio subjektai, vykdytys ūkinę veiklą,

⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. nutarimas Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“.

⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimas Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 16 d. pasitarimo sprendimo (protokolo Nr. 14) priedas.

¹¹ Lietuvos Respublikos Ministro pirmininko 2020 m. kovo 17 d. potvarkis Nr. 49 „Dėl darbo grupės sudarymo“.

¹² Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo.

¹³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimo Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ 3.2 punkte „Dėl viešojo ir privataus sektorių veiklos“ buvo įvardinti tik tam tikri ekonominės veiklos sektoriai, kuriuose uždraudžiama ar apribojama viešojo ir privataus sektoriaus veikla, tačiau iš nutarimo turinio ir susijusių teisės aktų turinio nebuvo aišku:

- kokiai valstybės institucijai suteikti įgaliojimai detalizuoti kokios konkrečios ekonominės veiklos rūšys yra uždraudžiamos arba apribojamos priimtu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu ir vėlesniais jo pakeitimais;
- kokios konkrečios ekonominės veiklos rūšys buvo uždraustos ar apribotos minėtu nutarimu.

susidūrė su reikšmingais sunkumais identifikuojant konkrečias ekonominės veiklos rūšis, kurios buvo uždraustos ar apribotos priėmus minėtą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą.

Vertinant susijusių valstybės institucijų darbo praktiką įgyvendinat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimo Nr. 207 sprendinius, nustatyta, kad vertinamos valstybės institucijos, sudarydamos ekonominių veiklos rūšių, kurios buvo uždraustos ar apribotos, sąrašą, atsižvelgė į Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK 2 RED.)¹⁴, tačiau iki šiol tarp valstybės institucijų nėra vieningo sutarimo kokios iš Lietuvos Respublikos teritorijoje vykdomų veiklų dėl paskelbto karantino buvo uždraustos ar ribojamos. Pavyzdžiui, 2020 m. liepos 30 d. VMI interneto svetainėje viešinamame¹⁵ ekonominių veiklų, kurios buvo uždraustos ar apribotos karantino laikotarpiu, sąrašė buvo ekonominių veiklų rūšių, kurių nebuvo analogiškame „Invega“ sąrašė¹⁶:

- odontologinio cemento gamyba;
- automobilių ir lengvųjų variklinių transporto priemonių pardavimas;
- kitų variklinių transporto priemonių pardavimas;
- variklinių transporto priemonių techninė priežiūra ir remontas;
- vidaus vandenų keleivinis transportas;
- kitas, niekur kitur nepriskirtas, keleivinis sausumos transportas;
- vandens transportui būdingų paslaugų veikla;
- oro transportui būdingų paslaugų veikla;
- pramoginių valčių nuoma;
- jojamųjų žirgų nuoma;
- vandens transporto priemonių ir įrangos nuoma ir išperkamoji nuoma;
- oro transporto priemonių ir įrangos nuoma ir išperkamoji nuoma;
- bendrieji patarimai ir konsultacijos, teisinių dokumentų rengimas;
- sportinė ar mėgėjų medžioklė ir su ja susijusi veikla;
- ir eilė kitų ekonominės veiklos rūšių, kurios VMI nuomone priskirtinos ekonominių veiklų rūšims, kurios buvo uždraustos ar apribotos karantino laikotarpiu.

Pažymėtina, kad KRA išvados projekto derinimo eigoje VMI nurodė, jog tokia situacija susiformavo todėl, kad 2020 m. kovo 14 d. LVR nutarime Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ (su vėlesniais jo pakeitimais) nebuvo įvardinti ekonominės veiklos rūšių kodai pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK), tų veiklų, kurios buvo apribotos/draudžiamos, todėl VMI, sudarydama įmonių, kurioms taikomos mokesstinės pagalbos priemonės dėl Covid-19, sąrašą rėmėsi tik nutarime žodžiais įvardintomis ekonominėmis veiklomis ir ekspertiniu būdu išrinko

¹⁴ Patvirtintas Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.309099>.

¹⁵ Prieiga internete: <https://www.vmi.lt/cms/informacija-verslui-del-covid-19>.

¹⁶ Prieiga internete: <https://invega.lt/wp-content/uploads/Nuoma-priskyrimas-EVRK.pdf>.

ekonominės veiklos rūšis pagal EVRK. Tai reikalavo papildomų žmogiškųjų resursų, o įmonės ne visada sutikdavo su VMI sudarytu EVRK sąrašu.

2. Praktikoje suinteresuotoms grupėms buvo sudarytos prielaidos abejoti, ar buvo užtikrintas privataus sektoriaus subjektų lygiateisiškumas taikant ūkinės veiklos ribojimus.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimo Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“¹⁷ 3.2.7 papunkčio nuostatomis buvo uždrausta parduotuvių, prekybos ir (arba) pramogų centrų, išskyrus maisto, veterinarijos, vaistinių ir optikos prekių pardavimą, veikla, taip pat turgaviečių, išskyrus maisto, veikla.

Manytina, kad, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytus ūkinės veiklos ribojimus, Lietuvos Respublikos teritorijoje turėjo būti nutraukta prekyba prekybos vietose visomis prekėmis, kurios nėra visuomenei gyvybiškai būtinos, o aptariamo ribojimo nustatymo tikslas – maksimaliai sumažinti nebūtinų visuomenės kontaktų skaičių, kurie galėtų sudaryti palankią terpę dar intensyvesniam COVID-19 plitimui.

Aptariama teisės akto nuostata buvo pakankamai aiški, kad būtų galima išvengti subjektyvių interpretacijų atsakingoms valstybės ir savivaldybės institucijoms bei prekybos veiklą vykdančioms ūkio subjektams priimančioms sprendimus dėl prekybinės veiklos vykdymo leistinumo specializuotose prekybos vietose, kuriose vykdoma prekyba tam tikrų kategorijų prekėmis (sporto, laisvalaikio ir pan.), kurios nėra įvardintos tarp prekių, kuriomis prekyba leistina karantino laikotarpiu.

Tačiau iš minėto Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo turinio nebuvo aišku kokia apimtimi turėtų / galėtų vykdyti prekybą tie ūkio subjektai, kurių valdomose parduotuvėse be maisto prekių prekiaujama prekėmis, kurių prekyba buvo uždrausta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“.

Pavyzdžiui, eilėje prekybos tinklų¹⁸ parduotuvių, be maisto prekių, prekiaujama itin plačiu kitų prekių asortimentu (namų interjero prekėmis, sodo - daržo prekėmis, buitine technika ir elektronika, buitines ir apyvokos prekėmis, apranga, avalynė, aksesuarais, prekėmis biurui, mokyklai, kūrybai, sporto, laisvalaikio, turizmo prekėmis, kvėpalais, kosmetika, mobiliaisiais telefonais, foto ir video prekėmis, auto prekėmis, knygomis ir t. t.).

Siekiant didesnio aiškumo nuo 2020 metų kovo 16 d. atskirų valstybės institucijų svetainėse¹⁹ buvo pradėtas viešinti išaiškinimas dėl taikomų apribojimų verslui karantino laikotarpiu, kuriame nurodyta, kad „Maisto prekių parduotuvės laikomos prekybos vietomis, kuriose vyrauja maisto prekės, gėrimai ir tabako gaminiai. Parduotuvės, kurių didžiausią asortimentą sudaro ne maisto prekės, neturėtų

¹⁷ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/73c0b060663111eabee4a336e7e6fdb>.

¹⁸ Maxima, Rimi, Lidl ir t. t.

¹⁹ Prieiga internete: <http://eimin.lrv.lt/lt/naujienos/patikslinti-apribojimai-verslui-karantino-laikotarpiu>, https://www.vdi.lt/Forms/Tekstas1.aspx?Tekstai_ID=2776.

būti laikomos maisto prekybos vietomis arba jose turėtų veikti tik tie skyriai, kuriuose prekiaujama maistu.“

Vertinant minėtą išaiškinimą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimo Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ kontekste, akivaizdu, kad valstybės institucijos buvo pakankamai aktyvios, kad apriboti visuomenei gyvybiškai nebūtinų kontaktų skaičių specializuotą prekybą vykdančiose prekybos vietose, tačiau svarstytina, ar jų aktyvumas buvo pakankamas, kad apribotų visuomenei gyvybiškai nebūtinų kontaktų skaičių didžiųjų prekybos tinklų parduotuvėse, t. y. iš esmės buvo suformuota skaidrumo požiūriu ydinga situacija, kuomet dalis analogiškomis prekėmis prekiaujančių verslininkų prekybą vietoje visuomenei gyvybiškai nebūtinomis prekėmis galėjo vykdyti be jokių apribojimų, o kita dalis prekybą vietoje analogiškomis prekėmis vykdančių subjektų turėjo nutraukti visiškai.

Manome, kad ateityje, iškilus analogiškų ribojimų nustatymo poreikiui, turėtų būti skiriama šiek tiek daugiau dėmesio atskleidimui motyvų, kuriais remiantis buvo priimti aptariami sprendimai ir ieškoma būdų, kaip priimti geriausiai visų interesų grupių lūkesčius atitinkančius sprendimus, kurie nesudarytų pagrindo abejonėms dėl neužtikrinto lygiateisiškumo taikant aptariamus ribojimus atsirasti.

3. Duomenų fragmentiškumas apie COVID-19 paramos priemonių įgyvendinime dalyvaujančių institucijų veiklos, identifikuojant subjektus, kurie pretendavo gauti arba yra gavę valstybės paramą dėl patirto neigiamo COVID-19 poveikio vykdomai veiklai, tačiau realiai neigiamo poveikio vykdomai veiklai nėra patyrę, rezultatus, didina neskaidrių susitarimų riziką ir nepagrįsto valstybės paramos COVID-19 žalai minimalizuoti panaudojimo riziką, mažina atsakingų valstybės institucijų galimybes identifiкуoti subjektus, kurie valstybės paramą siekia gauti arba yra gavę nepagrįstai.

Įvertinus susijusį teisinį reglamentavimą ir vertinamų institucijų darbo praktiką, nustatyta, kad:

3.1. Dalis Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių²⁰ vykdyme dalyvaujančių institucijų²¹ valstybės paramą ne tik teikia supaprastinta tvarka²², bet ir yra numačiusios vykdyti ir praktikoje vykdo atrankinius, išsamius pagalbos priemonių taikymo pagrįstumo patikrinimus, kuriuos atliekant vertina, ar subjektas, kuriam buvo suteikta valstybės pagalba / kuris siekia gauti valstybės pagalbą, kad minimalizuoti patirtą neigiamą poveikį veiklai dėl COVID-19, iš tiesų yra patyręs neigiamą poveikį dėl COVID-19.

3.2. Dalis Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių²³ vykdyme dalyvaujančių institucijų²⁴ valstybės paramą teikia

²⁰ kuriomis siekiama padėti verslui išsaugoti likvidumą.

²¹ Pavyzdžiui, VMI.

²² Iš mokesčių mokėtojų nereikalaujant dokumentų pagrindžiančių informaciją, kad mokesčių mokėtojas yra patyręs neigiamą poveikį dėl COVID-19.

²³ kuriomis siekiama padėti verslui išsaugoti likvidumą.

²⁴ Pavyzdžiui, „Sodra“.

supaprastinta tvarka²⁵, o priimdamos susijusius sprendimus vadovaujasi trečiųjų asmenų parengtais mokesčių mokėtojų, kurie yra patyrę neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19, sąrašais. Praktikoje tokios institucijos nevykdo atrankinių, išsamių pagalbos priemonių taikymo pagrįstumo patikrinimų, kad iš subjektų, kuriems buvo suteikta valstybės pagalba / kurie siekia gauti valstybės pagalbą minimalizuoti patirtą neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19, identifikuoti subjektus, kurie realiai nėra patyrę neigiamo poveikio vykdomai veiklai dėl COVID-19.

3.3. Dalis Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių²⁶ vykdyme dalyvaujančių institucijų²⁷ valstybės paramą teikia per trečiuosius asmenis, t. y. per iš anksto atrinktus finansų tarpininkus²⁸ su kuriais sudaromos atitinkamos sutartys²⁹. Sudarant minėtas sutartis priemonių vykdyme dalyvaujantiems finansų tarpininkams suteikiama teisė vertinti, ar subjektas, siekiantis gauti valstybės paramą COVID-19 neigiamam poveikiui minimalizuoti, atitinka paskolos gavėjui nustatytus kriterijus, tarp kurių – ar yra patyręs neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19 ir priimti sprendimą dėl valstybės paramos suteikimo / nesuteikimo³⁰.

Pažymėtina, kad „Invega“, dalyvaudama Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių, kuriomis siekiama padėti verslui išsaugoti likvidumą, vykdyme, valstybės paramą pagal atskiras priemones teikia ne tik per finansų tarpininkus, bet ir jų nepasitelkdama. Vykdam tokias priemones³¹ „Invega“ savarankiškai įvertina ar valstybės finansinę paramą siekiantis gauti subjektas atitinka nustatytiems kriterijams, tarp kurių – ar yra patyręs neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19 ir priima sprendimus dėl valstybės paramos suteikimo / nesuteikimo. Taip pat, vadovaudamasi „Invega“ generalinio direktoriaus patvirtintų teisės aktų ir dokumentų nuostatomis³², atlieka dokumentinius patikrinimus, kad identifikuoti subjektus, kurie valstybės finansinę paramą pagal atitinkamą Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonę gavo nepagrįstai arba nesilaikė nustatytų reikalavimų.

Apibendrinus aukščiau išdėstytą, akivaizdu, kad valstybės teikiamos finansinės paramos pagal Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano

²⁵ Iš mokesčių mokėtojų nereikalaujant dokumentų pagrindžiančių deklaratyvią informaciją, kad mokesčių mokėtojas yra patyręs neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19.

²⁶ kuriomis siekiama padėti verslui išsaugoti likvidumą.

²⁷ Pavyzdžiui, „Invega“.

²⁸ Finansų įstaigas, veikiančias pagal Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymą.

²⁹ Finansų tarpininkų atrankos vykdomos ir sutartys sudaromos vadovaujantis „Invegos“ generalinio direktoriaus tvirtinamų teisės aktų nuostatomis (pavyzdžiui, Skatinamosios finansinės priemonės „Paskolos labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusiems verslams“ įgyvendinimo sąlygų aprašas, patvirtintas „Invegos“ generalinio direktoriaus 2020 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. B-97 ir kt.).

³⁰ Pavyzdžiui, kaip tai reglamentuota Skatinamosios finansinės priemonės „Paskolos labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusiems verslams“ įgyvendinimo sąlygų aprašo, patvirtinto „Invegos“ generalinio direktoriaus 2020 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. B-97, 3 priedo II ir III skyrių nuostatomis.

³¹ Pavyzdžiui, Priemonė „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“.

³² Pavyzdžiui, priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ procedūrų vadovo atitinkamomis nuostatomis.

priemonės gavėjas turėtų būti tik tas subjektas, kuris yra patyręs neigiamą poveikį jo vykdomai veiklai dėl COVID-19, o minėto priemonių plano vykdyme dalyvaujančios institucijos turėtų siekti, kad valstybės teikiama finansinė parama negalėtų pasinaudoti tie subjektai, kurie realiai nėra patyrę neigiamo poveikio vykdomai veiklai dėl COVID-19.

Vienas iš galimų būdų, galinčių padėti efektyviau identifikuoti nepagrįstai siekiančius pasinaudoti / nepagrįstai pasinaudojusius valstybės teikiama finansinė parama subjektus, yra visų Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdyme dalyvaujančių institucijų veiksmų koordinavimas ir informacijos keitimasis apie pagalbos priemonių taikymo pagrįstumo patikrinimų rezultatus ir po atliktų patikrinimų priimtus sprendimus konkrečių subjektų atžvilgiu³³. Tačiau praktikoje:

- šiuo metu nėra sukurtas mechanizmas, kuris užtikrintų minėtų duomenų mainus tarp visų Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdyme dalyvaujančių institucijų³⁴;

- susijusiuose nacionalinio ir institucinio lygmens teisės aktuose nėra pakankamai aiškiai reglamentuota kokie sprendimai galėtų / turėtų būti priimami konkrečių subjektų, siekiančių gauti / gavusių valstybės paramą COVID-19 žalai minimalizuoti, atžvilgiu, jeigu viena iš Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonės įgyvendinančių institucijų³⁵, po atliktos pagalbos priemonių taikymo pagrįstumo patikrinimo procedūros, priima sprendimą, kad subjektas realiai nėra patyręs deklaruoto neigiamo poveikio vykdomai veiklai dėl COVID-19, t. y. ar vienos institucijos priimtas sprendimas, kad subjektas nėra patyręs deklaruoto neigiamo poveikio vykdomai veiklai dėl COVID-19, turi / gali daryti įtaką kitos institucijos susijusiems sprendimams³⁶ (pavyzdžiui, dėl tokio subjekto įtraukimo į sąrašą subjektų, kurių atžvilgiu bus atliekama detali deklaruotos informacijos, apie patirtą neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19, patikra).

³³ Atliekant korupcijos rizikos analizę aptariamų duomenų mainai vyko tik tarp VMI, „Sodros“ ir Lietuvos muitinės, vadovaujantis 2020 m. kovo 17 d. vykusio tarpinstitucinio pasitarimo (2020 m. gegužės 18 d. pasitarimo protokolas Nr. (1.7-04-2 E)-PER-6) sprendiniais (aptariant Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių verslui taikymo modelį, VMI, „Sodros“ ir Lietuvos muitinės atstovai įsipareigojo „...glaudžiai bendradarbiauti, keistis mokesčių mokėtojų sąrašais...“). Tuo tarpu kiti Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių, kuriomis siekiama padėti verslui išsaugoti likvidumą, vykdytojai (pavyzdžiui, „Invega“, „Invegos“ finansų tarpininkai) aptariamuose duomenų mainuose nedalyvavo.

³⁴ Atliekant korupcijos rizikos analizę aptariamų duomenų mainai vyko tik tarp VMI, „Sodros“ ir Lietuvos muitinės, vadovaujantis 2020 m. kovo 17 d. vykusio tarpinstitucinio pasitarimo (2020 m. gegužės 18 d. pasitarimo protokolas Nr. (1.7-04-2 E)-PER-6) sprendiniais (aptariant Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių verslui taikymo modelį, VMI, „Sodros“ ir Lietuvos muitinės atstovai įsipareigojo „...glaudžiai bendradarbiauti, keistis mokesčių mokėtojų sąrašais...“). Tuo tarpu kiti Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių, kuriomis siekiama padėti verslui išsaugoti likvidumą, vykdytojai (pavyzdžiui, „Invega“, „Invegos“ finansų tarpininkai) aptariamuose duomenų mainuose nedalyvavo.

³⁵ Valstybės institucijų ir (arba) „Invega“ atrinktų finansų tarpininkų.

³⁶ Pavyzdžiui, ar neturėtų tokie sprendimai būti pakankamu pagrindu kitoms valstybės institucijoms, dalyvaujančioms Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdyme ir suteikusioms paramą subjektui, kaip patyrusiam neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19, subjektą privalomai įtraukti į jų sudaromus sąrašus subjektų, kuriems bus atliekamas išsamus pagalbos priemonių taikymo pagrįstumo patikrinimas

Siekdami įvertinti, ar dėl minėto duomenų mainų mechanizmo trūkumų praktikoje³⁷ gali būti atvejų, kuomet viena valstybės institucija konstatuoja, kad subjektas nėra patyręs neigiamo COVID-19 poveikio vykdomai veiklai, o kita priima priešingą sprendimą, t. y. kad subjektas yra patyręs neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19, atsitiktinės atrankos tvarka, atsižvelgdami į VMI pateiktą informaciją apie pagalbos priemonių taikymo pagrįstumo patikrinimų rezultatus, įvertinome kokius sprendimai mokesčių mokėtojų, kurie VMI buvo identifikuoti kaip nepatyrę neigiamo poveikio vykdomai veiklai, atžvilgiu buvo priimti „Invega“.

Atlikus vertinimą nustatyta eilė subjektų, kurie, būdami VMI identifikuoti kaip nepatyrę neigiamo poveikio vykdomai veiklai dėl COVID-19³⁸, yra gavę valstybės paramą pagal COVID-19 paramos priemones, kurių vykdytojas „Invega“. Pavyzdžiui, vienas iš identifikuotų subjektų iš priemonės „Paskolos labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusiems verslams“ finansavimui skirtų lėšų yra gavęs 100 000 eurų paramą, kiti – 22 800 eurų paramą, 13 766 eurų paramą ir pan.;

Pažymėtina, kad aukščiau paminėti subjektai yra tarp tų subjektų, kurie buvo pripažinti nepatyrusiais COVID-19 neigiamo poveikio vykdomai veiklai po VMI iniciatyva atlikto detalaus jų pateiktų dokumentų, turėjusių pagrįsti ūkio subjekto prašyme³⁹ deklaruotus teiginius apie patirtą neigiamą poveikį dėl COVID-19 vykdomai veiklai, vertinimo, t. y. tarp tų ūkio subjektų, kurie aktyviai bendradarbiavo su valstybės institucija (VMI) patys būdami prašymo pripažinti juos patyrusiais neigiamą poveikį dėl COVID-19 ir suteikti valstybės teikiamą paramą iniciatoriais.

Tačiau yra eilė kitų ūkio subjektų, kurie, būdami prašymo pripažinti juos patyrusiais neigiamą poveikį dėl COVID-19 ir suteikti valstybės teikiamą paramą iniciatoriais, po VMI priimto sprendimo jų atžvilgiu atlikti pagalbos priemonių taikymo pagrįstumo vertinimus, dėl nežinomų priežasčių atsisakė VMI pateikti vertinimui atlikti būtinus dokumentus ir todėl buvo pripažinti nepatyrusiais neigiamo poveikio dėl COVID-19. Nepaisant to, tokie subjektai kreipėsi į „Invega“ ir gavo paramą kaip patyrę neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19. Pavyzdžiui, identifikuoti subjektai, kurių gauta parama iš priemonės „Paskolos labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusiems verslams“ finansavimui skirtų lėšų buvo nuo 3 000 iki 275 000 eurų.

ir pan.

³⁷ Atliekant korupcijos rizikos analizę duomenų mainai apie subjektus, kurie buvo deklaravę patirtą neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19, tačiau po detalios patikros identifikuoti kaip nepatyrę deklaruoti neigiamo poveikio dėl COVID-19 vykdomai veiklai, vyko tik tarp VMI, „Sodros“ ir Lietuvos muitinės, vadovaujantis 2020 m. kovo 17 d. vykusio tarpinstitucinio pasitarimo (2020 m. gegužės 18 d. pasitarimo protokolas Nr. (1.7-04-2 E)-PER-6) sprendimais (aptariant Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių verslui taikymo modelį, VMI, „Sodros“ ir Lietuvos muitinės atstovai išipareigojo „...glaudžiai bendradarbiauti, keistis mokesčių mokėtojų sąrašais...“). Tuo tarpu kiti Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių, kuriomis siekiama padėti verslui išsaugoti likvidumą, vykdytojai (pavyzdžiui, „Invega“, „Invegos“ finansų tarpininkai) aptariamuose duomenų mainuose nedalyvavo.

³⁸ Atlikus mokesčių mokėtojo pateiktos informacijos apie patirtą neigiamą COVID-19 poveikį vykdomai veiklai pagrįstumo vertinimą.

³⁹ Pripažinti patyrusiu neigiamą poveikį dėl COVID-19 ir taikyti jam numatytas pagalbos priemones.

Pažymėtina, kad, kaip jau buvo minėta aukščiau, šiuo atveju nereiškiamos abejonės dėl „Invega“ priimtų sprendimų pagrįstumo, kadangi įvertinome, kad atskirų priemonių tikslai gali skirtis, todėl galimi atvejai, kad vienos priemonės kontekste įmonė bus laikoma nukentėjusia, o kitos priemonės kontekste – ne. Tačiau konstatuojama, kad būtinas visų Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdyme dalyvaujančių institucijų bendradarbiavimas keičiantis aptariama informacija, kad išnaudoti visas galimybes identifikuoti ir iš valstybės teikiamos paramos gavėjų tarpo eliminuoti tuos subjektus, kuriems parama Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano kontekste negali priklausyti, nes jie nėra patyrę neigiamo poveikio vykdomai veiklai dėl COVID-19. Informacija apie institucijų atliktų išsamių patikrų, kurias atliekant subjektai buvo identifikuoti kaip deklaruojančius, tačiau nepatyrę neigiamo poveikio dėl COVID-19, rezultatus galėtų būti panaudota kitoms institucijoms atrenkant subjektus detalijai patikrai, priimant sprendimus subjekto atžvilgiu netaikyti paramos teikimo supaprastinta tvarka procedūros, t. y. reikalauti pateikti deklaratyvius teiginius apie patirtą neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19 pagrindžiančius dokumentus ir pan.

4. Institucinio lygmens teisėkūra, susijusi su Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdymu, nėra pakankamai apsaugota nuo institucinio lygmens interpretacijų, kurios gali apriboti arba palengvinti subjektų galimybę gauti valstybės paramą, atsiradimo ir nėra sudarytos sąlygos praktikoje užtikrinti vieningos valstybės politikos vykdymą įgyvendinant aptariamą paramos priemones. Taip pat kyla abejonių, ar atskiros valstybės institucijos, savo iniciatyva nustatydamos iš paramos priemonių finansavimui skirtų lėšų neremtinus sektorius ir veiklas, atskirais atvejais nepažeidė lygiateisiškumo principo.

4.1. Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdymo tvarką, atkreiptinas dėmesys, kad EIM parengtuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose konkrečių plano priemonių vykdymą, buvo įtvirtintos nuostatos, kuriomis buvo išskirtos ekonominės veiklos rūšys, kurias vykdančys subjektai negali pretenduoti į paramos lėšas, skirtas Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių įgyvendinimui. Pavyzdžiui,

Skatinamosios finansinės priemonės „Paskolos labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusiems verslams“ schemoje ⁴⁰ įtvirtinta nuostata, kad į valstybės finansinę paramą negali pretenduoti šie subjektai:	Priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ valstybės pagalbos schemos ir sąlygų aprašė ⁴¹ įtvirtinta nuostata, kad dalinį nuomos mokesčio kompensavimą negali pretenduoti subjektai, kurių pagrindinė vykdoma veikla yra:
- vykdančys grynai finansinę veiklą, kai šios veiklos vykdomos kaip finansinių investicijų	- finansinių įstaigų vykdoma veikla;

⁴⁰ Patvirtintoje Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2020 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. 4-229.

⁴¹ Patvirtinti Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2020 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. 4-275.

veikla (išskyrus atvejus, kai vysto finansines technologijas);	
- kurie tiesiogiai veikia ginklų ir šaudmenų, tabako ir tabako gaminių bei distiliuotų alkoholinių gėrimų gamybos, perdirbimo bei prekybos sektoriuose;	- ginklų ir šaudmenų specializuota mažmeninė prekyba;
- užsiimantys azartinių lošimų organizavimu.	- azartinių žaidimų, ir lažybų ar kitų azartinių lošimų organizavimo veikla.

Lyginant potencialiems skatinamosios finansinės priemonės „Paskolos labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusiems verslams“ (toliau šiame punkte – pirmasis atvejis) ir priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ (toliau šiame punkte – antrasis atvejis) gavėjams nustatytus ribojimus nėra aišku dėl kokių priežasčių pirmuoju atveju į valstybės paramą negali pretenduoti ginklų ir šaudmenų gamintojai, perdirbėjai bei subjektai, kurie prekiauja (tiek didmena, tiek mažmena) ginklais ir šaudmenimis, o antruoju atveju tik subjektai, kurie vykdo specializuotą mažmeninę prekybą ginklais ir šaudmenimis, t. y. antruoju atveju valstybės finansinę paramą be jokių kliūčių, jeigu atitinka kitus atitikties kriterijus, gali gauti ginklų ir šaudmenų gamintojai, perdirbėjai ir subjektai, kurie vykdo didmeninę prekybą ginklais ir šaudmenimis.

KRA išvados projekto derinimo eigoje EIM paaiškino, kad antruoju atveju ginklų ir šaudmenų gamintojai, perdirbėjai ir subjektai, kurie vykdo didmeninę prekybą ginklais ir šaudmenimis, nebuvo nurodyti todėl, kad, EIM nuomone, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimo Nr. 207⁴² sprendiniais, didmeninė prekybą nebuvo draudžiama ar ribojama, t. y. minėtas veiklas vykdančys subjektai, EIM nuomone, nebuvo tinkami kreiptis dėl nuomos išlaidų kompensavimo. Tai, kad šis paaiškinimas atitinka Priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ valstybės pagalbos schemos ir sąlygų aprašo priėmimo metu buvusią EIM poziciją, patvirtina ir „Invegos“ interneto svetainės skiltyje „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“⁴³ viešinamo Pareiškėjo vykdomos veiklos, kuri dėl paskelbto karantino buvo ar yra uždrausta ar ribojama, priskyrimo ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriui (EVRK 2 red.) sąrašo turinys, kuriame nėra informacijos, kad didmeninė prekyba būtų priskirta prie veiklų, kurios dėl paskelbto karantino buvo ar yra uždraustos ar ribojamos.

Tačiau, pažymėtina, kad VMI nuomone, priešingai nei EIM nuomone, didmeninė prekyba Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimo Nr. 207⁴⁴ sprendiniais, buvo priskirta prie veiklų, kurios dėl paskelbto karantino buvo ar yra uždraustos ar ribojamos⁴⁵. Tad tikėtina, kad,

⁴² Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo.

⁴³ Prieiga internete: <https://invega.lt/lt/kompensavimo-priemones/dalinis-nuomos-mokescio-kompensavimas-labiausiai-nuo-covid-19-nukentejusioms-imonems/>.

⁴⁴ Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo.

⁴⁵ Prieiga internete: <https://www.vmi.lt/cms/informacija-verslui-del-covid-19>.

priskyrus priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ vykdymą VMI kompetencijai, didmeninę prekybą vykdančios subjektai būtų galėję, remiantis VMI sudarytu ekonominių veiklų, kurios dėl paskelbto karantino buvo ar yra uždraustos ar ribojamos, sąrašu⁴⁶, pretenduoti į valstybės teikiamą paramą.

Šis pavyzdys puikiai iliustruoja, kaip praktikoje buvo ir yra individualiai interpretuojami Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimo Nr. 207⁴⁷ sprendiniai instituciniame lygmenyje ir kokią įtaką tai gali daryti atskirų subjektų grupių galimybei pasinaudoti valstybės teikiama parama.

Aiškinantis aukščiau minėtų ribojimų nustatymo priežastis, el. paštu buvo gautas EIM atstovų paaiškinimas, kad:

- dauguma dėl COVID-19 parengtų valstybės pagalbos schemų yra parengtos vadovaujantis 2020 m. kovo 19 d. Europos Komisijos (toliau – EK) komunikatu „Laikinoji valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti reaguojant į dabartinį COVID-19 protrūkį, sistema“. Šiame komunikate nustatyta, kad pagalba finansų įstaigoms nėra galima („20a. Pagalba kredito ir finansų įstaigoms pagal šį komunikatą nėra vertinama, išskyrus: i) netiesioginę naudą kredito arba finansų įstaigoms, teikiančioms pagalbą paskolų arba garantijų forma pagal 3.1–3.3 skirsnius, laikantis 3.4 skirsnyje nustatytų apsaugos priemonių, ir ii) pagalbą pagal 3.10 skirsnį, jeigu schema nėra skirta išimtinai finansų sektoriaus darbuotojams.“⁴⁸). Be to, kiekvieną kartą notifikuojant COVID priemonės Europos Komisija prašydavo patvirtinti, kad finansų įstaigos nebus notifikuojamos pagalbos gavėjos. Dėl šios priežasties finansinę veiklą vykdančios subjektai nėra tinkami valstybės pagalbai gauti;

- taip pat pažymėtina, kad teikiama valstybės parama laikoma valstybės pagalba tada, kai ji atitinka visus Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje įtvirtintus kriterijus, vienas iš kurių yra paramos selektyvumas, t. y. kai paramos priemonė teikia naudą tik tam tikriems ūkio subjektams arba tam tikriems sektoriams. Selektivitymo kriterijus reiškia, kad valstybė narė teikdama priemones turi diskrecijos teisę nustatyti neremiamus sektorius ir netinkamas išlaidas. Šia teise ir buvo pasinaudota rengiant valstybės pagalbos priemones, kai buvo nustatyti tam tikrų sektorių, bei tam tikrų išlaidų apribojimai. Rengiant valstybės pagalbos priemones buvo nuspręsta laikytis valstybės politikos krypties, pagal kurią tam tikri (neigiamą poveikį visuomenei turintys) sektoriai ir veiklos nėra skatinami, jų vystymui valstybės biudžeto lėšos nėra skiriamos.

Susipažinus su minėtu EIM atstovų paaiškinimu ir atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą informaciją apie potencialiems skatinamosios finansinės priemonės „Paskolos labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusiems verslams“ ir priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo

⁴⁶ Prieiga internete: <https://www.vmi.lt/cms/informacija-verslui-del-covid-19>.

⁴⁷ Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo.

⁴⁸ Prieiga internete:

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/sa_covid19_2nd_amendment_temporary_framework_lt.pdf.

COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ gavėjams nustatytus ribojimus, išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius kitų Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdymo tvarką, pažymėtina, kad:

- lieka neaišku dėl kokių priežasčių praktikoje nebuvo užtikrintas preciziškas paaiškinime deklaruojamos oficialios EIM pozicijos, kad iš valstybės biudžeto lėšų nėra remiami „... neigiamą poveikį visuomenei turintys sektoriai ir veiklos...“, įgyvendinimas visų Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių įgyvendinimo apimtyje;

- iš susijusio teisinio reglamentavimo nėra aišku kas praktikoje gali būti ir turi būti laikoma „neigiamą poveikį visuomenei turinčiu sektoriumi ir veika“ Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdymo apimtyje;

- ar KRA išvados projekto derinimo eigoje EIM pateikti argumentai⁴⁹ gali būti pakankami, kad konstatuoti, jog, nustatant aptariamus ribojimus, nebuvo pažeistas lygiateisiškumo principas. Pritariame EIM teiginiams, kad valstybė narė, teikdama priemones turi diskrecijos teisę nustatyti neremiamus sektorius ir netinkamas išlaidas, tačiau, siekiant užtikrinti lygiateisiškumo principą ir eliminuoti institucinio interpretavimo riziką, turi būti užtikrinamas vieningos valstybės politikos formavimas ir įgyvendinimas nacionaliniu mastu, t. y. turėtų būti priimami vieningi sprendimai, ar tam tikras ekonomines veiklas vykdantys subjektai gali būti / negali būti valstybės teikiamos paramos, skirtos COVID-19 žalai minimalizuoti, gavėjais, jeigu deklaruoja ir, esant reikalui, pagrindžia patirtą neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19.

Pažymėtina, kad vieningo sutarimo, ar visi aukščiau minėti sektoriai iš tiesų pagrįstai gali būti laikomi neigiamą poveikį visuomenei turinčiais sektoriais ir veiklomis, nebuvo ir tarp 2020 m. spalio 6

⁴⁹ EIM, įtvirtindama konkrečias neigiamą poveikį visuomenei turinčius sektorius ir veiklas, laikėsi nuomonės, kad:

- a) paramos alkoholio gamintojams ir prekyautojams ribojimas atitinka Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 3 straipsnyje nurodytus valstybės alkoholio kontrolės politikos principus;
- b) paramos tabako gamintojams ir prekyautojams ribojimas atitinka Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo 3 straipsnyje nurodytus Valstybės tabako, tabako gaminių ir susijusių gaminių kontrolės politikos principus;
- c) paramos azartinių lošimų organizatoriams ribojimas siejamas su Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo 10 str. nustatytais draudimais ir apribojimais;
- d) paramos ginklų, šaudmenų sektoriams ribojimas siejamas su Europos Komisijos gairių „ES finansavimas dvejojo naudojimo prekėms ir technologijoms“ 3 skyriumi, kur nurodyta, kad gynybos ir karinės pramonės sektoriaus projektai nėra tinkami finansuoti iš Europos struktūrinių ir investicijų fondų lėšų, tačiau dvejojo naudojimo prekės ir technologijos gali būti finansuojamos. Gairių 3 skyriaus 2 dalyje „Europos regioninės plėtros fondas“ nustatyta, kad dvejojo naudojimo prekės ir technologijos yra tinkamos finansuoti ES fondų lėšomis tik ta dalimi, kuri susijusi su civiline paskirtimi;- diskutuotina ar EIM, savo iniciatyva nustatydama sektorius ir veiklas, kurios negali būti finansuojamos iš Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdymui skirtų lėšų, todėl, kad EIM atsakingų asmenų nuomone tam tikri sektoriai ir veiklos laikytini neigiamą poveikį visuomenei turinčiais sektoriais ir veiklomis, nevirsšijo suteiktų įgaliojimų ir nepažeidė lygiateisiškumo principo, kuomet nei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 16 d. pasitarimo protokolo, nei vėlesnių Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimų protokolų, susijusių su Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priėmimu ir vykdymu, sprendiniais, nebuvo išskirti sektoriai ir veiklos, kurios negali būti finansuojamos iš Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų.

d.⁵⁰ vykusio susitikimo dalyvių. Pavyzdžiui, susitikime buvo išsakytos abejonės dėl ginklų ir šaudmenų gamybos ir prekybos sektoriaus priskyrimo neigiamą poveikį visuomenei turintiems sektoriams ir veikloms, kuomet minėtame sektoriuje veiklą vykdančios ūkio subjektai, sudarydami galimybę ginklus ir šaudmenis įsigyti organizacijų, kurios aktyviai prisideda prie Lietuvos Respublikos gynybinių pajėgumų stiprinimo (pavyzdžiui, Lietuvos šaulių sąjungos, Savanoriškųjų krašto savanorių pajėgų nariams), nariams, iš esmės dalyvauja stiprinant Lietuvos Respublikos gynybinius pajėgumus.

4.2. Išanalizavus teisės aktus ir dokumentus, reglamentuojančius Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių, kurių įgyvendintojomis paskirtos kitos institucijos⁵¹, vykdymo tvarką, papildomai atsižvelgus į STT atlikto vertinimo „Dėl Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių vykdymo savivaldybėse“⁵² rezultatus, pastebėtina, kad VMI, „Sodra“, Lietuvos muitinė, savivaldybės, priešingai nei EIM, nėra priėmusios sprendimų, kad į valstybės teikiamą paramą visiškai negali pretenduoti tam tikruose sektoriuose veiklą vykdančios subjektai, jeigu jie yra patyrę neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19 ir atitinka kitus būtinus kriterijus, t. y. aptariamą valstybės paramą gali gauti ir aukščiau minėtus kriterijus atitinkantys subjektai, jei jų vykdoma veikla yra įtraukta į ekonominių veiklų, kurios buvo apribotos ar uždraustos dėl COVID-19, sąrašą arba jeigu jie įrodo, kad yra patyrę neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19.

4.3. Išanalizavus Priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ valstybinės pagalbos schemos ir sąlygų aprašo⁵³ nuostatas ir informaciją apie problemas, kurios kyla subjektams, vertinant ar jie gali būti praktikoje laikomi potencialiais valstybės paramos gavėjais pagal šią priemonę⁵⁴, atkreiptinas dėmesys, kad iš teisinio reglamentavimo atskirais atvejais nėra aišku kokie sprendimai ir pagal kokius vertinimo kriterijus galės būti priimti „Invegoje“ tais atvejais, kurie nėra pakankamai aiškiai reglamentuoti.

Pavyzdžiui, „Invegos“ interneto svetainėje yra pateiktas paklausimas „Mes turime įvairių prekių (ir maisto ir ne maisto) parduotuvę, kuri karantino metu buvo uždaryta, bet mes kažkiek veiklos vykdėme susikūre el. parduotuvę. Ar galime rašyti prašymą dėl nuomos mokesčio kompensacijos?“

„Invega“ atsakė „Nuomos mokesčio kompensaciją gali gauti įmonė, kurios pagrindinė veikla iki karantino buvo ne el. prekyba. Jūs galite teikti prašymą, kurį apsvarstysime.“

Sistemiškai išanalizavus susijusį teisinį reglamentavimą darytina išvada, kad nėra aišku kokie sprendimai šiuo atveju galėtų būti priimti, nes:

⁵⁰ 2020 m. spalio 6 d., atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos iniciatyvą, vertintoms įstaigoms buvo pristatyti atliktos korupcijos rizikos analizės rezultatai, aptartos KRA išvados projekto derinimo eigoje pateiktos pastabos ir pasiūlymai bei diskutuota dėl priemonių, kurios būtų tinkamiausios įvardintos rizikoms suvaldyti ar pašalinti, įgyvendinimo.

⁵¹ VMI, „Sodra“, Lietuvos muitinė.

⁵² Prieiga internete: <https://www.stt.lt/korupcijos-prevencija/korupcijos-rizikos-analizes/7470>.

⁵³ Patvirtintas Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2020 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. 4-275.

⁵⁴ „Invega“: interneto svetainės skiltis DUK. Prieiga internete: <https://invega.lt/lt/duk/nuomos-mokescio-kompensacija/>.

- pareiškėjas atitinka Priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ valstybinės pagalbos schemos ir sąlygų aprašo 11.1 papunktyje nustatytam kriterijui, t. y. prekyba parduotuvėje (pagrindinė veikla) dėl taikomų ribojimų buvo nutraukta;

- pareiškėjas atitinka Priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ valstybinės pagalbos schemos ir sąlygų aprašo 11.2 papunktyje nustatytam kriterijui, t. y. vykdoma pagrindinė veikla ne elektroninė prekyba, bet prekyba vietoje parduotuvėje.

Iš „Invega“ pareiškėjui pateikto atsakymo akivaizdu, kad pareiškėjas gali tikėtis tiek teigiamo, tiek neigiamo sprendimo, kadangi pareiškėjui rekomenduojama teikti prašymą „Invega“ svarstymui. Tačiau pagal kokius kriterijus aptariamoje situacijoje „Invega“ vertins kiek potencialaus pareiškėjo klausime „Invegai“ įvardinta „kažkiek vykdyta veikla susikūrus el. parduotuvę“ yra reikšminga priimant galutinį sprendimą iš teisinio reglamentavimo nėra aišku.

5. *Tarp COVID-19 paramos priemonių bendravykdytojų (VMI ir „Sodra“) praktikoje nėra vieningo sutarimo kokia apimtimi turėtų būti taikomos suteiktos nereikšmingos (de minimis) pagalbos teikimą reglamentuojančios teisės aktų nuostatos⁵⁵ teikiant pagalbą pagal Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo plano tikslo Nr. 3 „Padėti verslui išsaugoti likvidumą“ priemonės, kurių bendravykdytojomis paskirtos VMI, „Sodra“ ir Lietuvos muitinė.*

5.1. „Sodra“ savo interneto svetainėje⁵⁶, teikdama informaciją apie pagalbos teikimo verslui, kuris yra patyręs / manosi esąs patyręs neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19, tvarką, nurodo, kad į teikiamą paramą iš aptariamų priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų negali pretenduoti draudėjai, kurių prašoma atidėti įsiskolinimo suma viršija 200 tūkst. Eur leistinos *de minimis* (nereikšmingos) valstybės pagalbos ribą per trejus fiskalinius metus, kaip numatyta 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties 107 ir 108 straipsnių reikalavimuose⁵⁷ Analogiška nuostata įtvirtinta Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano įgyvendinimo valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigose tvarkos aprašo⁵⁸ 4.4 punkte.

Praktikoje „Sodra“ minėtą kriterijų atitinkantiems draudėjams valstybės paramos neteikia: 2020 rugpjūčio 12 d. „Sodra“ buvo identifikavusi 15 subjektų, kurie negalėjo pretenduoti į valstybės teikiamą paramą COVID-19 neigiamam poveikiui minimalizuoti, nes atitiko aukščiau minėtą vertinimo kriterijų⁵⁹.

⁵⁵ 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties 107 ir 108 straipsniai.

⁵⁶ 2020 m. rugpjūčio 17 d. duomenimis.

⁵⁷ Prieiga internete: <https://www.sodra.lt/lt/situacijos/svarbi-informacija-draudejams-gyventojams-covid-19/imokumokejimas-ir-skolos-atidejimas-supaprastinta-tvarka-draudejams>.

⁵⁸ Patvirtinto Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2020 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. V-279.

⁵⁹ Pažymėtina, kad SODRA KRA išvados projekto derinimo eigoje informavo, kad ketina kreiptis į Europos Komisiją tiesiogiai, prašydama taikyti šiems nukentėjusiems nuo COVID-19 subjektams išimtis ir leisti atidėti didesnius nei 200 000

5.2. VMI, vykdydama analogiškas aptariamą Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo plano tikslo Nr. 3 „Padėti verslui išsaugoti likvidumą“ priemones, aukščiau minėto vertinimo kriterijaus praktikoje netaiko, t. y. nevertina paramą siekiančio gauti subjekto atitikties KRA išvados 5.1 punkte minimam kriterijui. Informacijos apie tai, kad, teikiant pagalbą verslui, kuris yra patyręs / manosi esąs patyręs neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19, būtų atsižvelgiama į 5.1 punkte minėtą kriterijų, nėra⁶⁰ nei VMI interneto svetainės skiltyje „Informacija verslui dėl COVID-19“⁶¹ nei su Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano vykdymu susijusiuose VMI viršininko įsakymuose⁶² ir posėdžių protokoluose⁶³.

Pažymėtina, kad:

- VMI KRA išvados projekto derinimo eigoje pateikė paaiškinimą dėl kokių priežasčių aptariamų priemonių nelaiko valstybės pagalba⁶⁴ ir informavo, kad šiuo klausimu 2020 m. rugsėjo 23 d. kreipėsi į Europos komisiją dėl išaiškinimo gavimo;

- klausimai, kokia apimtimi nacionaliniu mastu turėtų būti / galėtų būti taikomos nereikšmingos (de *minimis*) pagalbos teikimą reglamentuojančios teisės aktų nuostatos teikiant pagalbą pagal Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo plano

eurų įsiskolinimus.

⁶⁰ 2020 m. rugpjūčio 17 d. duomenimis.

⁶¹ Prieiga internete: <https://www.vmi.lt/cms/informacija-verslui-del-covid-19>.

⁶² 2020 m. kovo 26 d. VMI viršininko įsakymas Nr. VA-27 „Dėl pagalbos priemonių mokesčių mokėtojams, paveiktiems koronaviruso (COVID-19) sukeltų neigiamų pasekmių“ ir kt.

⁶³ 2020 m. gegužės 18 d. pasitarimo protokolas Nr. (1.7-04-2 E)-PER-6 ir kt.

⁶⁴ VMI nuomone valstybės pagalba laikoma tokia priemonė, kai įvykdomi visi keturi kriterijai:

1) pagalba teikiama valstybės arba iš jos valstybinių išteklių; 2) palaiko tam tikrus ūkio subjektus arba tam tikrų prekių gamybą ir suteikia išskirtinę ekonominę naudą, t. y. ja palaikoma viena ar kelios įmonės – suteikiamas atrankusis pranašumas; 3) pagalba iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti; 4) ji daro įtaką ES šalių tarpusavio prekybai.

Įgyvendindama priemones VMI taiko Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (toliau — MAĮ, kuris galioja nuo 2004 m. gegužės 1 d.) 88 straipsnyje numatytas priemones, t. y. mokestinės nepriemokos sumokėjimas atidedamas arba išdėstomas nustačius, kad nedelsiant ją sumokėjus mokesčių mokėtojo finansinė būklė taptų kritine arba mokesčių mokėtojas turėtų didelių sunkumų vykdydamas kitus savo finansinius įsipareigojimus, tačiau šios mokestinės nepriemokos mokėjimo atidėjimas ar išdėstymas suteiktų jam galimybę stabilizuoti savo finansinę būklę ir sumokėti mokestinę nepriemoką vėliau. MAĮ 88 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad šio įstatymo 100 straipsnio 1 dalyje nustatytais pagrindais mokesčių mokėtojas gali būti atleidžiamas nuo skaičiuojamų (apskaičiuotų), bet nesumokėtų (neišieškotų) palūkanų, padidintų palūkanų, palūkanų delspinigių ar jų dalies. Šiam atleidimui *mutatis mutandis* taikomos šio įstatymo 100 straipsnio nuostatos, reglamentuojančios atleidimo nuo delspinigių tvarką (pavyzdžiui, susiklosčius aplinkybėms, kurios nepriklausė nuo mokesčių mokėtojo valios ir kurių jis nenumatė ir negalėjo numatyti).

Įgyvendinant mokesčių mokėtojų lygybės principą, įvertinus teisės aktuose numatytas sąlygas, MAĮ numatytos priemonės taikomos visiems mokesčių mokėtojams, jeigu jie turi sunkumų ir jų finansinė padėtis leidžia prognozuoti, kad jie yra pajėgūs atsiskaityti su biudžetu vėliau. Taigi siekdama maksimaliai padidinti savo kreditinių reikalavimų patenkinimo galimybes, VMI prie FM gali sutikti su mokėjimų atidėjimu / išdėstymu, jeigu dėl to padidėja jų susigrąžinimo galimybė. Tokiu atveju VMI prie FM veikia taip pat, kaip tai darytų privatus kreditorius tokioje pačioje situacijoje. Tokiomis priemonėmis nėra suteikiamos išskirtinės sąlygos tam tikriems subjektams, jos nėra taikomos selektyviai (t. y. nėra suteikiamas atrankusis pranašumas ir nėra palaikomos tam tikros įmonės arba tam tikrų prekių gamyba). Atsižvelgiant į tai VMI taikomų pagalbos priemonių nelaiko valstybės pagalba. Pažymime, kad VMI šiuo klausimu kreipėsi į EK dėl teisinio tikrumo.

priemonės, buvo keliami dar 2020 m. balandžio mėn.⁶⁵, tačiau, kaip rodo praktinių pavyzdžių analizės rezultatai, vieningos pozicijos šiuo klausimu nėra iki šiol.

6. Atskirais atvejais iš susijusių su sprendimų priėmimu dokumentų turinio nėra aišku kokiais motyvais vadovaujantis buvo priimti sprendimai, kurie darė reikšmingą įtaką formuojant VMI darbo praktiką įgyvendinant COVID-19 paramos priemones ir taikant priemones, kuriomis siekiama išvengti atvejų / identifikuoti atvejus, kuomet valstybės parama būtų suteikta asmenims, kurie nėra patyrę neigiamo poveikio vykdomai veiklai dėl COVID-19. Pavyzdžiui:

6.1. Protokole posėdžio, kuriame buvo priimtas sprendimas iš bendros mokesčių mokėtojų, siekiančių gauti valstybės paramą COVID-19 neigiamai įtakai minimalizuoti, masės, išskirti „didžiuosius“ mokesčių mokėtojus, nėra atskleista kokiais motyvais vadovaujantis ir dėl kokių VMI prognozuojamų ar atitinkamo sprendimo priėmimo momentu VMI ar kitoms valstybės institucijoms žinomų rizikų buvo priimtas toks sprendimas⁶⁶.

Manome, kad siekiant didesnio skaidrumo ir norint didinti mokesčių mokėtojų pasitikėjimą valstybės institucijomis, nepakanka VMI sprendime (ir) ar VMI rašte „didžiajam“ mokesčių mokėtojui dėl VMI vertinimui atlikti reikalingos papildomos informacijos pateikimo informuoti, kad VMI, vadovaudamasi VMI 2020 m. gegužės 18 d. pasitarimo protokolo Nr. (1.7-04-2 E)-PER-6 sprendimais, priėmė sprendimą atlikti „didžiojo“ mokesčių mokėtojo pateikto prašymo įtraukti jį į nukentėjusiųjų nuo COVID-19 sąrašą ir atitinkamai jam taikyti valstybės paramos priemones COVID-19 žalai minimalizuoti, bet ir būtina sudaryti galimybę vertinamam subjektui iš valstybės institucijoje priimtų dokumentų turinio gauti pagrįstą paaiškinimą dėl kokių priežasčių iš bendros mokesčių mokėtojų masės buvo išskirta konkreti mokesčių mokėtojų grupė arba konkretūs mokesčių mokėtojai. Tuo tarpu, aptariamam atveju, nenurodžius VMI 2020 m. gegužės 18 d. pasitarimo protokole Nr. (1.7-04-2 E)-PER-6 priimto sprendimo, vertinti visų „didžiųjų“ mokesčių mokėtojų prašymų pagrįstumą, motyvų, tampa neįmanoma mokesčių mokėtojui pateikti / mokesčių mokėtojui gauti pagrįsto paaiškinimo apie valstybės institucijoje priimtų atitinkamų sprendimų motyvus, kas skatina mokesčių mokėtoją abejoti valstybės institucijoje priimtų sprendimų skaidrumu ir mažina pasitikėjimą valstybės institucija⁶⁷.

⁶⁵ EIM Ekonomikos darbo grupės dėl COVID-19 2020 m. balandžio 20 d. posėdžio protokole Nr. 4 nurodyta, kad: - Lietuvos pramonininkų konfederacijos atstovas pateikė komentarą, kad „...šiai dienai vis dar neaišku ar parama yra *de minimis* objektas.“ „Invega“ atstovas pateikė informaciją, kad „...kad *de minimis* objektas yra tuo atveju, kai kalbame apie priemonę, kuri nėra susijusi su covid-19 ir, kurios schemos nėra derintos su Europos Komisija. Naujos sukurtos priemonės dėl covid-19 finansuojamos biudžeto lėšomis, vadinamos covid-19 priemonėmis ir tai nėra *de minimis* objektas.“

⁶⁶ VMI pasitarimo protokolo Nr. (1.7-04-2E)-PER-6 duomenimis 2020 m. kovo 17 d. posėdyje buvo konstatuota, kad „...kai prašymą pateikia „didysis“ mokesčių mokėtojas – vertinamas kiekvieno prašymo pagrįstumas“, tačiau kokiais motyvais remiantis buvo priimtas minėtas sprendimas minėtame pasitarimo protokole neužfiksuota.

⁶⁷ Pažymėtina, kad potencialūs valstybės paramos COVID-19 žalai minimalizuoti gavėjai ne kartą viešojoje erdvėje reiškė abejones dėl susijusių su paramos teikimu valstybės institucijų sprendimų pagrįstumo (daromos prielaidos, kad siekiama iš paramos teikimo proceso eliminuoti „juodosios“ buhalterijos nevedančias, t. y. daug mokesčių į valstybės biudžetą sumokančias įmones, nes jiems teks skirti pakankamai ženkliai valstybės paramos dalį atsižvelgiant į jų sumokėtų mokesčių sumą (paramos priemonės „Subsidijos mikroįmonėms“ kontekste), buvo abejojama VMI sprendimų, sudarant nuo Covid-19 nukentėjusių mokesčių mokėtojų sąrašą, skaidrumu ir t. t. Prieiga internete: <https://www.lyrtas.lt/verslas/mano->

Pažymėtina, kad KRA išvados projekto derinimo eigoje VMI paaikino, kad:

- išskirtinis VMI dėmesys didiesiems mokesčių mokėtojams yra įprastinė VMI darbo praktika, nes šiai kategorijai priskirtini mokesčių mokėtojai reikšmingai įtakoja biudžeto surinkimą ir sumoka reikšmingą dalį viso nacionalinio biudžeto pajamų;

- priimtas sprendimas vertinti kiekvieno didžiojo mokesčių mokėtojo prašymo pagrįstumą buvo įtakotas aplinkybės, kad kiekvieno didžiojo mokesčių mokėtojo galimas nepagrįstas įtraukimas į nukentėjusių nuo COVID-19 sąrašą galėjo neigiamai įtakoti biudžeto pajamų dydį.

6.2. VMI 2020 m. birželio 9 d. Rizikos ir kokybės valdymo komiteto posėdžio protokole Nr. (1.7-04-2 E)-PER-9 buvo iškeltas klausimas dėl FA (fizinių asmenų) pateiktos informacijos apie jų patirtą neigiamą poveikį dėl COVID-19 pagrįstumo vertinimo tikslingumo ir galimų vertinimo apimčių, tačiau iš posėdžio protokolo turinio nėra aišku kodėl siūloma nevykdyti minėtos grupės valstybės paramos gavėjų patikros.

Įvertinus tai, kilo abejonių, ar iš tiesų posėdyje surinktiems posėdžio dalyviams, kurie buvo surinkti tam, kad priimti optimaliausius sprendimus dėl būtinų kontrolės procedūrų, kuriomis siekiama išvengti nepagrįsto paramos lėšų, skirtų COVID-19 žalai minimalizuoti, panaudojimo, buvo pateikta pakankamai informacijos, kad priimti argumentuotus sprendimus ir ar to, kas išdėstyta protokole, pakanka, kad, esant reikalui, remiantis užfiksuotais protokolinais sprendimais, suinteresuotiems asmenims pateikti argumentuotą paaikškinimą dėl priimtų sprendimų pagrįstumo.

Pažymėtina, kad KRA išvados projekto derinimo eigoje VMI atstovai paaikino, kad aukščiau minėti klausimai buvo išsamiai pristatyti posėdžių dalyviams ir aptarti minėtų posėdžių metu, o nepakankamai išsamus posėdžių protokolų turinys buvo nulemtas žmogiškojo veiksnio. Tačiau *pažymėtina, kad, instituciniuose dokumentuose pakankamai aiškiai neatskleidus motyvų, lėmusių konkrečių sprendimų priėmimą, visuomet išlieka subjektyvių interpretacijų rizika vertinant priimtų sprendimų pagrįstumą ir skaidrumą.*

7. Neužtikrinamas pakankamas informacijos apie VMI vykdomos veiklos, vykdant kontrolės procedūras, kuriomis siekiama iš COVID-19 paramos priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų gavėjų tarpo eliminuoti subjektus, kurie negali būti laikomi tokios paramos gavėjais, rezultatus prieinamas suinteresuotiems asmenims, todėl visuomeninės kontrolės galimybės yra pakankamai ribotos.

Nesudarytos prielaidos pakankamam viešumui apie VMI veiklos vykdant pareiškėjų, siekiančių būti įtrauktais ar jau įtrauktų į nuo COVID-19 nukentėjusių asmenų sąrašą ar siekiančių gauti / gavusių valstybės paramą COVID-19 žalai minimalizuoti, pagalbos priemonių taikymo pagrįstumo patikrinimų

rezultatus, nes VMI 2020 m. birželio 9 d. posėdžio sprendiniais patvirtinto Pagalbos priemonių taikymo pagrįstumo patikrinimui atrankos modelio bei kriterijų nuostatose:

- nėra reikalavimo suinteresuotiems asmenims viešai atskleisti sąrašą mokesčių mokėtojų, kurie pagal VMI pasitvirtintus atrankos kriterijus buvo atrinkti COVID-19 pagalbos priemonių taikymo pagrįstumo vertinimui ir jiems VMI suteiktus rizikingumo balus;

- nėra reikalavimo suinteresuotiems asmenims⁶⁸ viešai atskleisti VMI vykdytų COVID-19 pagalbos priemonių taikymo pagrįstumo vertinimų rezultatus.

Neatskleidžiant aukščiau minėtos informacijos suinteresuotiems asmenims⁶⁹:

- mažėja pasitikėjimas valstybės institucijoje priimtų sprendimų pagrįstumu;
- išlieka subjektyvių sprendimų, kuriais siekiama proteguoti atskirus asmenis, priėmimo rizika;
- aktyviems suinteresuotiems asmenims⁷⁰ nesudaroma galimybė aktyviai dalyvauti identifikuojant nepakankamai skaidrius sprendimus ar piktnaudžiavimo atvejus.

8. Institucinio lygmens teisiu reglamentavimu atskirais atvejais nesukurtos pakankamos teisinės prielaidos identifiuoti atvejus, kuomet valstybės paramos lėšos buvo skirtos nepagrįstai.

Atskirų „Invega“ teisės aktų ir susijusių dokumentų nuostatos, reglamentuojančios pareiškėjų, kuriems buvo suteikta parama iš lėšų, skirtų Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių įgyvendinimui, dokumentinių patikrinimų atlikimo tvarką, nėra tiek išsamios, kad užtikrinti, jog atliekant dokumentinį patikrinimą būtų įvertintos visos reikšmingos aplinkybės, galinčios turėti lemiamą reikšmę identifikuojant atvejus, kuomet COVID-19 neigiamam poveikiu minimalizuoti skirtos valstybės paramos lėšos buvo skirtos nepagrįstai.

Pavyzdžiui, Priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ valstybės pagalbos schemos ir sąlygų aprašo 11.6 punkte nustatyta, kad į valstybės paramą negali pretenduoti pareiškėjas, jeigu jis ir nuomotojas priklauso tai pačiai įmonių grupei ir (ar) pareiškėjas negali nuomotis patalpų iš nuomotojo, kai nuomotojas yra fizinis asmuo, turintis daugumą dalyvių balsų įmonėje, teikiančioje paraišką.

Atliekant paraiškos skirti valstybės finansinę paramą pagal priemonę vertinimą ir vertinant pareiškėjo atitiktį aptariamam kriterijui, remiamasi pareiškėjo deklaratyviu pareiškimu, kad pareiškėjas ir nuomotojas nepriklauso tai pačiai įmonių grupei, kad pareiškėjas nesinuomoja patalpų iš nuomotojo, kuris yra fizinis asmuo, turintis daugumą dalyvių balsų įmonėje, teikiančioje paraišką, t. y. vertinimas „Invegoje“ atliekamas supaprastinta tvarka, nereikalaujant pareiškėjo pateikti pagrindžiančius dokumentus ir netikrinant pareiškėjo pateiktos informacijos atitikties valstybės registruose sukauptai

⁶⁸ Visuomenei, VMI kontroliuojamiems subjektams.

⁶⁹ Visuomenei, VMI kontroliuojamiems subjektams.

⁷⁰ Visuomenei, VMI kontroliuojamiems subjektams.

informacijai. Vėliau, teikiant valstybės paramą pagal priemonę, numatyta patikrinti ne mažiau kaip 10 proc. iš bendro skaičiaus valstybės paramos gavėjų.

Manytina, kad, siekiant išvengti nepagrįsto aptariamoms priemonėms įgyvendinimui skirtų lėšų panaudojimo, yra tikslinga visapusiškai įvertinti visos pareiškėjo deklaratyviais pareiškimais patvirtintos informacijos pagrįstumą, tame tarpe ir tai, ar tarp pareiškėjo ir nuomotojo nėra ryšio, kuriam esant parama iš lėšų, skirtų priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ finansavimui, negalėtų būti skiriama. Tačiau, susipažinus su Priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ procedūrų vadovo nuostatomis, reglamentuojančiomis dokumentinių patikrinimų tvarka ir vertinamus aspektus, nustatyta, kad nėra reikalavimo atliekant dokumentinį patikrinimą vertinti pareiškėjo atitiktį Priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ valstybės pagalbos schemos ir sąlygų aprašo 11.6 punkte nustatytam kriterijui.

Pažymėtina, kad, atliekant korupcijos rizikos analizę, buvo atsižvelgta į Priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ procedūrų vadovo 59 punkto nuostatą, jog procedūrų vadove pateiktas dokumentinių patikrinimų metu tikrinamų aspektų sąrašas nėra baigtinis, t. y. gali būti, kad atskirais atvejais bus priimtas sprendimas atlikti patikrą, kad įvertinti, ar pareiškėjo su nuomotoju nesieja ryšiai, kuriems esant dalinis nuomos mokesčio kompensavimas neskiriamas. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad iš procedūrų vadovo nuostatų turinio nėra aiški sprendimo dėl papildomai būtinų įvertinti aspektų priėmimo tvarka ir atskirų „Invega“ darbuotojų kompetencijos ribos priimant tokius sprendimus, konstatuotina, kad išlieka rizika, jog atliekant dokumentinį patikrinimą pareiškėjų, gavusių valstybės paramą pagal priemonę „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“, nebus užtikrintas visapusiškas pareiškėjo atitikties nustatytiems vertinimo kriterijams įvertinimas tiek dėl nepakankamai aiškaus teisinio reglamentavimo, tiek dėl nepakankamai aiškiai apibrėžtos susijusių sprendimų priėmimo diskrecijos.

4. MOTYVUOTOS IŠVADOS

Siekiant padėti gyventojams ir verslui sušvelninti COVID-19 krizės sukeltas neigiamas pasekmes buvo padaryti sisteminiai teisinio reguliavimo pakeitimai, vyriausybinio ir instituciniu lygiu sukurtas COVID-19 krizės padariniams valdyti organizacinis ir koordinacinis mechanizmas, priimtas Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) platinimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planas COVID-19 sukeltoms neigiamoms pasekmėms mažinti. Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius institucijų veiklą įgyvendinant Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemones⁷¹, kuriomis siekiama padėti verslui išsaugoti likvidumą, bei vertinamų institucijų⁷² darbo praktiką, atkreiptinas dėmesys į šiuos rizikos veiksnius, kurie gali daryti neigiamą įtaką procesų, kuriais siekiama užtikrinti skaidrų Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų panaudojimą, efektyvumui⁷³ ir kurių būtų tikslinga išvengti ateityje, jeigu iškiltų analogiškų priemonių įgyvendinimo poreikis:

1. Nacionalinio lygmens sprendiniai, nustatantys ūkinės veiklos ribojimus paskelbus karantiną dėl COVID-19, nebuvo pakankamai išsamūs ir aiškūs, kad būtų galima išvengti subjektyvaus institucinio lygmens interpretavimo rizikos. Pažymėtina, kad iki 2020 m. liepos 30 d., praėjus daugiau nei 4 mėnesiams nuo nutarimo priėmimo, tarp paramos priemonių vykdyme dalyvaujančių valstybės institucijų dar nebuvo bendro sutarimo, kurios iš Lietuvos Respublikos teritorijoje vykdomų veiklų dėl paskelbto karantino buvo uždraustos ar ribojamos, t. y. praktikoje susiformavo skaidrumo požiūriu ydinga situacija, kai analogiškais aplinkybėmis dėl to paties pareiškėjo skirtingose valstybės institucijose gali būti priimami visiškai priešingi sprendimai⁷⁴.

2. Praktikoje, Lietuvos Respublikoje paskelbus karantiną dėl nepalankios epideminės COVID-19 situacijos ir nustačius ribojimus, kuriais buvo siekiama sukurti nepalankią terpę COVID-19 plitimui, apribojant viešojo ir privataus sektoriaus veiklą, kuri nėra gyvybiškai būtina, buvo sudarytos prielaidos

⁷¹ Išskyrus priemones, kurių įgyvendinimas priskirtas savivaldybių kompetencijai.

⁷² VMI, Lietuvos muitinė, „Sodra“, „Invega“, EIM.

⁷³ Išvadas pagrindžiantys motyvai pateikti išvados dėl korupcijos rizikos analizės trečiajame skyriuje.

⁷⁴ Plačiau apie identifikuotą problematiką trečio skyriaus 1 punkte.

abejoti, ar buvo užtikrintas privataus sektoriaus subjektų lygiateisiškumas taikant ūkinės veiklos ribojimus⁷⁵.

3. Duomenų fragmentiškumas apie įgyvendinant COVID-19 paramos priemones dalyvaujančių institucijų veiklos, identifikuojant subjektus, kurie pretendavo gauti arba yra gavę valstybės paramą dėl patirto neigiamo COVID-19 poveikio vykdomai veiklai, tačiau realiai neigiamo poveikio vykdomai veiklai nėra patyrę, rezultatus didina neskaidrių susitarimų riziką ir nepagrįsto valstybės paramos COVID-19 žalai sumažinti panaudojimo riziką, mažina valstybės institucijų galimybes identifiкуoti subjektus, kurie valstybės paramą siekia gauti arba yra gavę nepagrįstai⁷⁶.

4. Institucinio lygmens teisėkūra, susijusi su Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdymu, nėra pakankamai apsaugota nuo institucinio lygmens interpretacijų, kurios gali apriboti arba palengvinti subjektų galimybę gauti valstybės paramą, atsiradimo ir nėra sudarytos sąlygos praktikoje užtikrinti vieningos valstybės politikos vykdymą įgyvendinant aptariamą paramos priemones. Taip pat kyla abejonių, ar atskiros valstybės institucijos, savo iniciatyva nustatydamos iš paramos priemonių finansavimui skirtų lėšų neremtinus sektorius ir veiklas, nepažeidė lygiateisiškumo principo⁷⁷.

5. Kai kuriais atvejais iš susijusių su sprendimų priėmimu dokumentų (protokolų) turinio nėra aišku, kuriais motyvais vadovaujantis buvo priimti sprendimai, kurie darė reikšmingą įtaką formuojant VMI darbo praktiką įgyvendinant COVID-19 paramos priemones ir taikant priemones, kuriomis siekiama išvengti atvejų ir (ar) identifiкуoti atvejus, kai valstybės parama būtų suteikta asmenims, kurie nėra patyrę neigiamo poveikio vykdomai veiklai dėl COVID-19⁷⁸.

6. Kai kurių „Invega“ teisės aktų ir susijusių dokumentų nuostatos, reglamentuojančios pareiškėjų, kuriems buvo suteikta parama iš lėšų, skirtų Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių įgyvendinimui, dokumentinių patikrinimų atlikimo tvarką, nėra tiek išsamios, jog būtų užtikrinta, kad atliekant dokumentinį patikrinimą būtų įvertintos visos reikšmingos aplinkybės, galinčios turėti lemiamą reikšmę identifiкуojant atvejus, kai COVID-19 neigiamam poveikiui sumažinti skirtos valstybės paramos lėšos buvo skirtos nepagrįstai t. y. patikra neapima visų reikšmingų aplinkybių privalomo įvertinimo⁷⁹.

⁷⁵ Plačiau apie identifiкуotą problematiką trečio skyriaus 2 punkte.

⁷⁶ Plačiau apie identifiкуotą problematiką trečio skyriaus 3 punkte.

⁷⁷ Plačiau apie identifiкуotą problematiką trečio skyriaus 4 ir 5 punktuose.

⁷⁸ Plačiau apie identifiкуotą problematiką trečio skyriaus 6 punkte.

⁷⁹ Plačiau apie identifiкуotą problematiką trečio skyriaus 8 punkte.

5. PASIŪLYMAI⁸⁰

Siekdami užtikrinti skaidresnį Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų panaudojimą ir siekdami sudaryti prielaidas išvengti aukščiau nurodytų rizikos veiksnių pasireiškimo ateityje, jeigu išskiltų analogiškų priemonių taikymo poreikis, siūlome:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

1.1. Ateityje, iškilus poreikiui įvesti ribojimus, analogiškus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 207 nustatytiems ribojimams, atsižvelgiant į korupcijos rizikos analizės 3 skyriaus 1, 2, 7 punktuose pateiktus pastebėjimus, imtis iniciatyvos, kad:

1.1.1. Priimtuose teisės aktuose būtų aiškiai atskleista, kurias konkrečiai veiklas siekiama uždrausti ar apriboti, ir išvengta institucinio lygmens interpretacijų rizikos sudarant draudžiamų ir (ar) ribojamų karantino metu ekonominių veiklų rūšių sąrašą.

1.1.2. Praktikoje būtų užtikrintas visų ūkio subjektų lygiateisiškumas taikant veiklos ribojimus, kuriais siekiama sukurti nepalankią terpę COVID-19 plitimui.

1.1.3. Būtų objektyviai įvertinta, ar pokarantininiu laikotarpiu vis dar išlieka objektyvus poreikis, inicijuojant ir priimant sprendimus, kurie skirti COVID-19 sukeltoms neigiamoms pasekmėms suvaldyti, taikyti analogiškas pagreitintas procedūras, kurios buvo taikytos karantino laikotarpiu, siekiant suvaldyti COVID-19 pandemijos keliamas grėsmes, kurios galėjo daryti tiesioginę įtaką visuomenės išlikimui, t. y. praktikoje, pasibaigus karantinui, užtikrinti, kad kiekvienu atveju būtų tinkamai įvertintas teisės akto projekto poveikis ekonominiams ir socialiniams santykiams, o galutiniai sprendimai būtų priimti ne anksčiau, nei bus pasiektas atsakingų valstybės institucijų sutarimas tarpinstituciniu lygmeniu⁸¹.

1.1.4. Svarstyti galimybę sudaryti sąlygas visuomenei atverti informaciją apie institucijų, dalyvaujančių įgyvendinant Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemones, vykdomos veiklos, kuria siekiama identifikuoti ir iš paramos gavėjų tarpo pašalinti subjektus, kurie negali būtų tokios paramos gavėjais, rezultatus. Pritarus šiam pasiūlymui VMI ir „Invegai“ viešai paskelbti minėtą informaciją jų pasirinkta apimtimi.

1.2. Atsižvelgiant į korupcijos rizikos analizės 3 skyriaus 3–5 punktuose pateiktus pastebėjimus ir **pasitelkiant institucijas, dalyvaujančias vykdant Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemones, kuriomis siekiama padėti verslui išsaugoti likvidumą**, imtis aktyvių veiksmų, kad:

⁸⁰ Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, prašome per 3 mėnesius nuo šios išvados ir pasiūlymų gavimo dienos įsivertinti, kurie iš STT nurodytų korupcijos rizikos veiksnių ir pateiktų pasiūlymų yra aktualūs Jūsų įstaigai ir pateikti STT informaciją apie šioje išvadoje pateiktą (Jūsų įstaigai aktualią) pasiūlymų numatomą įgyvendinimą.

⁸¹ Pavyzdžiui, LRV 2020 m. liepos 29 d. posėdyje (protokolas Nr. 35) dalis posėdžio dalyvių išreiškė pagrįstas abejones dėl priėmimui pateiktų teisės aktų projektų kokybės ir todėl pateikė siūlymą atidėti jų priėmimą, tačiau tokiam siūlymui nebuvo pritarta ir pan.

1.2.1. Praktikoje būtų panaikinta duomenų fragmentiškumo apie COVID-19 paramos priemonių įgyvendinime dalyvaujančių institucijų veiklos, identifikuojant subjektus, kurie pretendavo gauti arba yra gavę valstybės paramą dėl patirto neigiamo COVID-19 poveikio vykdomai veiklai, tačiau realiai neigiamo poveikio vykdomai veiklai nėra patyrę, rezultatus, problema, užtikrinant tarpinstitucinius aptariamąs informacijos mainus ne tik tarp VMI, „Sodros“ ir Lietuvos muitinės, bet ir tarp kitų COVID-19 paramos priemonių įgyvendinime dalyvaujančių institucijų („Invegos“, savivaldybių)⁸² ir reikiamus institucinius ir tarpinstitucinius patikros bei kontrolės veiksmus. Manome, kad subjektas, kuris vienos iš valstybės institucijų buvo identifiкуotas kaip savo iniciatyva deklaravęs, tačiau realiai nepatyręs neigiamo poveikio vykdomai veiklai dėl COVID-19 arba identifiкуotas kaip pateikęs apgaulingą informaciją, kad gautų valstybės paramą COVID-19 žalai sumažinti, galėtų būti ir kitose institucijose įtrauktas į sąrašus subjektų, kuriems bus atliekama detali patikra.

1.2.2. Susijusiuose nacionalinio ir institucinio lygmens teisės aktuose būtų aiškiai reglamentuota, kurie sprendimai gali ir (ar) turi būti priimami dėl konkrečių subjektų, siekiančių gauti ir (ar) gavusių valstybės paramą COVID-19 žalai sumažinti, jeigu viena iš Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonės įgyvendinančių institucijų, po atliktos pagalbos priemonių taikymo pagrįstumo patikrinimo procedūros, priima sprendimą, kad subjektas nėra patyręs neigiamo poveikio vykdomai veiklai dėl COVID-19. Manome, kad būtų tikslinga svarstyti galimybę teisiniu reglamentavimu įtvirtinti nuostatą, kad subjektas, kuris buvo identifiкуotas kaip tyčia pateikęs apgaulingą informaciją paramai gauti arba identifiкуotas kaip ne pagal nustatytą paskirtį panaudojęs Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių įgyvendinimui skirtas lėšas, negali būti tarp tokios paramos gavėjų.

1.2.3. Būtų pasiektas institucijų, dalyvaujančių vykdamas Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonės, bendras sutarimas:

1.2.3.1. Kurios konkrečiai veiklos dėl paskelbto karantino buvo arba bus uždraustos ar ribojamos.

1.2.3.2. Ar gali būti iš subjektų, atsižvelgiant į jų vykdomos veiklos pobūdį, institucinio lygmens sprendimais atimama teisė pasinaudoti valstybės parama, kuri skirta Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdymui finansuoti, kai subjektų vykdomai veiklai padarytas neigiamas poveikis dėl COVID-19 ir ar aptariamus sprendimus jau priėmusių valstybės institucijų argumentai, kuriais remiantis buvo priimti aptariamai sprendimai, yra pakankami pagrįsti.

1.2.3.3. Kokia apimtimi turėtų būti taikomos suteiktos nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos teikimą reglamentuojančios teisės aktų nuostatos teikiant pagalbą pagal Ekonomikos skatinimo ir

⁸² Manome, kad esama situacija, kai vienas ir tas pats subjektas tuo pačiu metu plano priemonės įgyvendinančių valstybės institucijų sprendimais gali būtų laikomas ir patyrusiu ir nepatyrusiu neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19, yra ydinga antikorporcinių požiūriu.

koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo plano tikslo Nr. 3 „Padėti verslui išsaugoti likvidumą“ priemonės, kurių bendravykdytojomis paskirtos VMI, „Sodra“ ir Lietuvos muitinė.

2. „**Invegai**“, atsižvelgiant į korupcijos rizikos analizės išvados 3 skyriaus 8 punkte pateiktus pastebėjimus, koreguoti Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdymą „Invegoje“ reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, kad atliekant dokumentines patikras būtų įvertintos visos reikšmingos aplinkybės, galinčios turėti lemiamą reikšmę nustatant atvejus, kai COVID-19 neigiamam poveikiui sumažinti skirtos valstybės paramos lėšos buvo skirtos ar panaudotos nepagrįstai.

3. **VMI**, atsižvelgiant į korupcijos rizikos analizės išvados 3 skyriaus 6 punkte pateiktus pastebėjimus, ateityje posėdžiuose priimant sprendimus, kurie daro reikšmingą įtaką formuojant darbo praktiką, susijusią su Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdymu, posėdžių protokoluose atskleisti priimamų sprendimų motyvus.

4. Pažymėtina, kad iki baigiant korupcijos rizikos analizę dalis numatytų vykdyti Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių, kuriomis siekiama padėti verslui išsaugoti likvidumą, nebuvo pradėtos vykdyti. Todėl nebuvo galimybės įvertinti, ar su šių priemonių įgyvendinimu susiję procesai praktikoje yra pakankamai apsaugoti nuo korupcijos rizikos veiksnių atsiradimo. Tačiau, atkreiptinas dėmesys, kad STT, atlikdama teisės aktų projektų antikorpucinius vertinimus, yra pateikusi pastabų ir pasiūlymų dėl teisinio reglamentavimo spragų, galinčių sudaryti sąlygas korupcijos rizikos veiksniams atsirasti⁸³, šalinimo. Minėtos pastabos ir pasiūlymai šioje korupcijos rizikos analizės išvadoje pakartotinai neįvardijami, kadangi jau buvo pateikti atsakingoms institucijoms, tačiau siūlome **atsakingoms institucijoms** į juos atsižvelgti rengiant ar tobulinant su Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių įgyvendinimu susijusį teisinį reglamentavimą.

Direktorius pavaduotoja

Rūta Kaziliūnaitė

Arūnas Staknys, tel. 8 706 63 321, el. p. arunas.staknys@stt.lt

Rengėjo tiesioginis vadovas Vidmantas Mečkauskas, tel. 8 706 62745, el. p. vidmantas.meckauskas@stt.lt

⁸³ Pavyzdžiui, 2020-07-24 raštu Nr. 4-01-5781 pateikta antikorpucinio vertinimo išvada dėl priemonės „Pagalbos verslui fondas“ veiklos aprašo projekto“ (prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/646d7a02cd7711ea8f4ce1816a470b26?jfwid=5v2xffza2>) ir kt.

NAUDOTŲ IR ANALIZUOTŲ TEISĖS AKTŲ IR DOKUMENTŲ SĄRAŠAS

I. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI

1. Europos komisijos komunikatas „Laikinoji valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti reaguojant į dabartinį COVID-19 protrūkį, sistema“ (2020/C 91 I/01).
2. Lietuvos Respublikos įmonių grupių konsoliduotos finansinės atskaitomybės įstatymas.
3. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas.
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. nutarimas Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“.
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimas Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“.
6. Suteiktos valstybės pagalbos ir nereikšmingos (de minimis) pagalbos registro nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 19 d. nutarimu Nr. 35 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. birželio 9 d. nutarimo Nr. 592 redakcija).
7. Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso COVID-19 plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planas, kuriam pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 16 d. pasitarimo protokolu Nr. 14.
8. Lietuvos Respublikos Ministro pirmininko 2020 m. kovo 17 d. potvarkis Nr. 49 „Dėl darbo grupės sudarymo“.
9. Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius, patvirtintas Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226.

II. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI IR VERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

1. Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano lėšų priemonės „Subsidijos mikroįmonėms“ paskirstymo ir naudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 474.
2. Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano lėšų priemonės „Turgavietės mokesčio kompensacija“ paskirstymo ir naudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 789.
3. Su vertinamomis sritimis susijusių Lietuvos Vyriausybės posėdžių ir pasitarimų protokolai, jų priedai ir pasitarimų garso įrašai (2020 m. kovo 16 d. pasitarimo protokolas Nr. 14 ir kiti).

4. Priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ valstybės pagalbos schemos ir sąlygų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2020 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. 4-275.

5. Skatinamosios finansinės priemonės „Paskolos labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusiems verslams“ įgyvendinimo sąlygų aprašas, patvirtintas „Invega“ generalinio direktoriaus 2020 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. B-97.

6. Skatinamosios finansinės priemonės „Paskolos turizmo ir viešojo maitinimo paslaugų teikėjams“ įgyvendinimo sąlygų aprašas, patvirtintas „Invega“ generalinio direktoriaus 2020 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. B-101.

7. Skatinamosios finansinės priemonės „Apmokėtinų sąskaitų paskolos“ schema, patvirtinta Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2020 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. 4-224 ir skatinamosios finansinės priemonės „Apmokėtinų sąskaitų paskolos“ įgyvendinimo sąlygų aprašas.

8. „Sodros“ direktoriaus 2020 m. birželio 16 d. įsakymas Nr. V-279 „Dėl Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano įgyvendinimo Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigose tvarkos aprašo patvirtinimo“.

9. Lietuvos ekonomikos skatinimo plano vertinimai.

10. VMI viršininko 2020 m. kovo 26 d. įsakymas Nr. VA-27 „Dėl pagalbos priemonių mokesčių mokėtojams, paveiktiems koronaviruso (COVID_19) sukeltų neigiamų pasekmių“.

11. Su vertinamomis sritimis susiję VMI pasitarimų ir posėdžių protokolai (2020 m. balandžio 22 d. Nr. (1.7-04-2 E)-PR-5, 2020 m. birželio 9 d. Nr. 1.7-04-2 E)-PER-9 ir kiti).

12. EIM Ekonomikos darbo grupės dėl COVID-19 posėdžių protokolai (2020 m. balandžio 20 d. Nr. 4 ir kt.).

13. Vertintų įstaigų raštais (Muitinės departamento prie FM 2020 m. gegužės 25 d. raštu Nr. (13.3/2)3B-3198, EIM 2020-05-26 raštu Nr. 3-2048, „Sodros“ 2020-05-27 raštu Nr. (3.18E)I-3422, VMI 2020-05-25 raštu Nr. (13.3/2)3B-3198) ir (ar) „Invegos“ el. paštu pateikta informacija.

14. Vertintų įstaigų ir kitų su vertinamomis sritimis susijusių įstaigų ir organizacijų interneto svetainėse viešai prieinama informacija susijusi su vertintomis sritimis.

Specialiųjų tyrimų tarnybos korupcijos
rizikos analizės išvados
2 priedas

PATEIKTŲ PASIŪLYMŲ ĮGYVENDINIMAS

<i>Eilės Nr.</i>	<i>STT pasiūlymai</i>	<i>Įgyvendintos ar planuojamos įgyvendinti priemonės</i>
<i>Antikorupcinis nagrinėtų veiklos sričių vertinimas</i>		
1.	Išvadoje dėl korupcijos rizikos analizės nurodytas pasiūlymas.	<p>Atsižvelgta – detalizuoti ir nurodyti, kaip atsižvelgta (pavyzdžiui, kokie teisės aktai (projektai), koks punktas, rekomendacijos parengti arba rengiami, kokie kiti sprendimai priimti, koks atsakingas asmuo paskirtas ir pan.).</p> <p>Atsižvelgta iš dalies – detalizuoti, nurodyti, kaip atsižvelgta, koks teisės aktas priimtas, koks punktas reglamentuoja ir pan. Pagrįsti, kodėl atsižvelgta tik iš dalies.</p> <p>Neatsižvelgta – pagrįsti, kodėl neatsižvelgta.</p>